

Lähi- ja perushoitajien toimien säilyttäminen ja osaamisen hyödyntäminen tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskuksissa

Lääkintöneuvos Tapio Hämäläinen STM

Hallitusneuvos Merituuli Mähkä STM

Suomen lähi- ja perushoitajaliitto SuPer lausui lausunnolla olleesta hallituksen esityksestä perusterveydenhuollon hoitotakuun tiukentamisesta (VN/12948/2019). Ehdotetut lait on tarkoitettu tulla voimaan voimaan 1.4.2023 ja niiden myötä hoitotakuu tulee tiukentumaan huomattavasti. Lisäksi hoidon tarpeen arvioivan henkilökunnan kriteerejä tullaan kiristämään. Hallituksen esityksen mukaan arvioinnin hoidon ja tutkimuksen tarpeesta, sekä kiireellisyydestä saisi tehdä laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö, kun nykyinsäädännön mukaan sen saa tehdä myös nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö.

Lausunnossaan SuPer vastusti hoidon tarpeen arvioivan henkilökunnan kriteerien kiristämistä. Sote – alalla oli jo ennen koronapandemiaa työvoimapula, joka pahenee päivittäin. Viimeisimmän ammattibarometrin (2021/II) perusteella kaksi suurinta työvoimapulasta kärsivää ammattia ovat lähihoitajat ja sairaanhoitajat, vaikka tilanne vaihtelee alueellisesti. Rajaamalla nimikesuojattujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattioikeuksia vaikeutetaan entisestään ammattitaitoisten hoitajien saatavuutta ja riittävyttä.

Sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto Valvira korostaa, että potilasturvallisuuden vuoksi on erittäin tärkeää, että sekä normaalissa terveyskeskustoiminnassa että päivystysyksikössä *hoidon tarpeen arviointia tekevällä terveydenhuollon ammattihenkilöllä pitää olla tehtävän edellyttämä osaaminen ja kokemus, ja työnantajan on huolehdittava tehtävän edellyttämästä koulutuksesta, ohjauksesta ja valvonnasta.*

Olemme saaneet vuosien ajan SuPeriin lukuisia yhteydenottoja, kuinka työnantajat tulkitsevat väärin perusterveydenhuollon yksiköissä sovellettavaa Terveydenhuoltolain 51 §:n säännöstä hoidon tarpeen arvioinnista. Viimeisin esimerkki, joka sai meidät ottamaan yhteyttä teihin, on lääkärin vastaanotolla hoidontarpeen arviointia yli 30 vuotta tehnyt, nimikesuojattu terveydenhuollon ammattihenkilö: *"Viime viikolla osastonhoitaja sanoi, että lähihoitajat eivät saa sote – uudistuksen toteuduttua tehdä enää hoidon tarpeen arviointia. Huolettaa oman työni jatko, koska suurin osa työstä on tuota "luukkuliikennettä" ja puhelimesta oloa. Onko tosiaan näin, että nimikesuojatut eivät saa sotessa tehdä ko työtä".*

Lähihoitajat ovat sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittaneita ammattihenkilöitä. Tutkinto tuottaa laaja-alaista osaamista hoidon ja palvelutarpeen arvioinnista hoitotyön eri sektoreille, jotka ovat keskeisiä sote - uudistuksessa. Suurella osalla lähihoitajista on lisäksi työkokemusta, täydennyskoulutusta, sekä alueen paikallista tuntemusta asiakkaita ja palveluista.

Tulevien hyvinvointialueiden on varmistettava, että palvelut toteutuvat oikeaan aikaan, oikealla tasolla ja oikeassa muodossa, jotta vaikuttavuus on paras mahdollinen ja päällekkäistä tai tehotonta toimintaa ei ole missään osassa palveluketjua. Sairaala- ja laitoshoidon sijaan tulee kehittää avopalveluiden ja kotiin vietävien palveluiden monimuotoisuutta. Oleellista on myös hillitä päivystysaikaisia ja voimavaroja vievän valmiuden ylläpitämistä edellyttäviä palveluita. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kaikkien sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöiden osaamisen hyödyntämistä täysimääräisesti.

Henkilöstörakenteilla vaikutetaan oikea-aikaisten, laadukkaiden ja turvallisten palveluiden saatavuuteen, kustannuksiin, sekä henkilöstön riittävyteen. Monialainen yhteistyö on yksi tavoiteltava ja tutkimuksissa korostettu keino vastata paljon palveluja tarvitsevien asiakkaiden tarpeisiin. Arvioitaessa työn- ja tehtävien jakoa, tulee huomioida Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä, joka mahdollistaa nimikesuojattujen laaja-alaisen työskentelyn, silloin kun osaaminen on varmistettu

<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940559>

Hoitohenkilöstön tulevaisuuden näkymät näyttäytyvät selvitysten valossa haasteellisina. Työvoiman saatavuutta turvaaviin toimenpiteisiin ja alan veto- ja pitovoimaan on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota. Tarpeettomia osaamisen käytön rajaamisia ei tule tehdä epätarkoituksenmukaisilla lainsäädäntömuutoksilla, joilla vaikeutetaan ammattitaitoisen henkilöstön saatavuutta. Tulevina vuosina kunta-alalla henkilöstömäärään vaikuttaa myös voimakas eläköityminen.

Työtehtävien muuttuessa täydennyskoulutus on niin työntekijän kuin työnantajan kannalta edullisempi vaihtoehto kuin tehdä kustannuksia kasvattavia vakansi- ja toimimuutoksia. SuPer esittää huolensa lausunnolla olleesta hallituksen esityksestä ja toivoo, että nimikesuojattujen terveydenhuollon ammattihenkilöiden oikeutta hoidon tarpeen arviointiin ei rajata esitetyn mukaisesti. Huolehditään yhdessä siitä, että laadukkaista, potilasturvallisista ja kustannustehokkaista palveluista on tulevaisuudessakin vastaamassa ammattitaitoiset hoitajat.

Silja Paavola
puheenjohtaja

Jussi Salo
kehittämisohtaja